

Nyilvános jelentés a FIDESZ–KDNP által javasolt öt alkotmánybíró-jelölről

A Jelentést készítették ez Eötvös Károly Közpolitikai Intézet és a Társaság a Szabadságjogokért munkatársai:

*Hegyi Szabolcs
Hüttl Tivadar
Szabó Máté Dániel
Szigeti Tamás
Vissy Beatrix*

Tartalom

Az alkotmánybírák jelölésének eljárása és a jelentés célja	3
Pokol Béla.....	5
Feltenni javasolt kérdések	9
Szívós Mária	10
Feltenni javasolt kérdések	12
Szalay Péter	13
Feltenni javasolt kérdések	15
Dienes-Oehm Egon	16
Feltenni javasolt kérdések	16
Balsai István	18
Feltenni javasolt kérdések	22

Az alkotmánybírák jelölésének eljárása és a jelentés célja

Az Alkotmánybíróság a rendszerváltás egyik legfontosabb közjogi újítása. A magyar történelemben előzmény nélküli, független alkotmányvédő testület ma már visszavonhatatlanul a közjogi hagyományaink része. Az Alkotmánybíróság a képviseleti demokrácia ellensúlya, a népképviseleti szervek, elsősorban az Országgyűlés bírása és nem tanácsadója. Az alkotmánybíráskodás léte annak elismerése, hogy a törvényhozó hatalom, illetve a mögötte álló politikai pártok nem állnak mindenek felett, döntéseikben az alkotmány által kötöttek. Az alapvető jogok olyan, morálisan igazolt jogi igények, amelyek tiszteletben tartása és védelme alól egyetlen párt vagy kormány sem kaphat felmentést. Az Alkotmánybíróság elsőszámú feladata ennek a követelménynek a betartatása.

Az Alkotmánybíróság döntéseit emberek hozzák, ők kérik számon az alkotmányosság mércéit az állami szerveken. E funkció betöltéséhez elengedhetetlen, hogy az alkotmánybírák maradéktalanul megfeleljenek a szakmai kiválóság és személyi függetlenség kritériumainak. Az Alkotmánybíróság addig tudja betölteni a független alkotmányvédő szerepét, ameddig az alkotmánybírák meg tudják őrizni szakmai integritásukat és pártpolitikától való függetlenségüket.

Az Alkotmánybíróságot érintő jelenlegi változások különleges jelentőségűek, amelyek rendkívül hosszú időre determinálni fogják az alkotmányos joggyakorlatot. Az új Alaptörvény 2012. január 1-jén lép hatályba. A Jelentést készítő álláspontja szerint az alaptörvény önmagában visszalépés a rendszerváltás alkotmányához képest, különös tekintettel az Alkotmánybírósággal kapcsolatos változásokra. Az Alaptörvény egyrészt átformálja az Alkotmánybíróság hatáskörét, szerepét és a döntések alapjául szolgáló normaszöveget is. Másrészt az alkotmányszöveg számos tisztázatlan kérdést hagy nyitva, amelyeket a most megválasztandó bírák fognak eldönteni. Így 2012 januárjától egy teljesen új hatáskörű testület fog dönteni a magyar alkotmányos gyakorlat jövőjének kérdéseiben, egy karakteresen és részleteiben is teljesen megújult normaszöveg alapján.

A változások jelentőségét tetőzi, hogy az új Alkotmánybíróság összetétele is teljesen megváltozik. A kormánypártok a kívánságuknak megfelelő összetétel érdekében a közelmúltban két intézkedéssel is elősegítették, hogy a bírák kiválasztása a kormánytöbbséget kizárólagosan megillető kiváltság legyen. Első lépésben még 2010 nyarán kiiktatták a rendszerváltás alkotmányának a kétharmados többséggel szembeni utolsó fékjét is, amikor az alkotmánybírák személyének megválasztását kisajátították, úgy hogy kormánypárti többséget írtak elő az alkotmánybíró-jelölő bizottságba, a korábbi pártok közti egyenlő delegálási szabály helyett. Második lépésben pedig idén júniusban az alkotmányba írták a kormánypárti akaratot, miszerint további négy taggal megemelik a testület létszámát. Ezzel – számításba véve a jelenlegi egy üres helyet – öt további taláros bíró jelölésére ad magának lehetőséget a kormánytöbbség. Ezzel összesen hét főre emelkedhet a tizenöt fős testületben azok száma, akik csakis a jelenlegi kormánypártok támogatását bírják.

A Jelentést készítő szerint kiemelt fontosságú közügy, hogy kik legyenek Magyarországon alkotmánybírák. A bírák megválasztása nem 258 országgyűlési képviselő magánügye. A magyar polgároknak joguk van tudni, hogy kiket választanak meg ezekre a tisztségekre, mit gondolnak az alkotmányról, milyen elképzeléseik vannak a testület feladatairól, milyen értékeket vallanak. A tisztánlátást és a jelölések valódi megvitatását a kormánypártok – a tavalyi botrányt kavarázó jelöléshez hasonlóan – idén is súlyosan megnehezítik azáltal, hogy egy hét alatt rendezik meg a bíróválasztást. A kormánypártok hétfőre hívták össze az alkotmánybírákat jelölő

eseti bizottság ülését, kedden pedig az Alkotmányügyi Igazságügyi és Ügyrendi Bizottság meghallgatja a jelöltek egyszerű, majd alig egy hétre rá az Országgyűlés szavaz a jelöltekről.

A Jelentést készítő szervezetek szerint a közvélemény tájékoztatása és a képviselők megfontolt döntésének elősegítése érdekében elengedhetetlen, hogy a jelöltekről nyilvános tájékoztatás álljon rendelkezésre. A Jelentés a jelöltek eddig ismert alkotmányjogi és politikai nézeteinek megismerését célozza illetve az alkotmánybírói posztra alkalmasság kérdésének eldöntésében kíván segítséget nyújtani az országgyűlési képviselőknek. A Jelentés továbbá javaslatot tesz az alkotmányügyi bizottság tagjai számára, hogy milyen kérdések felvetése szükséges a jelöltek alkalmasságának megítéléséhez.

A bírákról nyilvános szakmaiprofil-készítés nem minta nélküli demokratikus országokban. Az Egyesült Államokban több szervezet, például az egyik legismertebb jogvédő szervezet, az *American Civil Liberties Union* minden esetben készít jelentést a Legfelső Bíróság bírójelöltjeiről. A profilkészítés során a jelöltek minden eddigi publikációját, adott esetben bírósági döntéseit, korábbi közfunkciójukkal összefüggő állásfoglalásait elemzik témakörönként a jogvédő szervezet szakértői. E Jelentést készítő szervezetek terveiben is egy komplett profilalkotás szerepelt, amely nagyban hozzá tudna járulni azon személyek nézeteinek megismeréséhez, akik például az abortusz szabályozás alkotmányosságáról vagy a magánnyugdíjak államosításának kérdéséről fognak dönteni. Azonban a kormánypártok abszurd, egynapos jelölési és meghallgatási menetrendje lehetetlenné teszi a minden részletre kiterjedő munkát.

Az alkotmánybíró-választás az Alkotmány értelmében egy háromlépcsős deliberatív eljárás, amelynek az a célja, hogy az országgyűlési képviselők megfontolt döntést tudjanak hozni a jelöltek szakmai alkalmasságáról és arról, hogy a személyek megfelelnek-e az alkotmánybírói tisztségnek.

Az alkotmánybírásról szóló törvény a jelöltállításhoz olyan formai követelményeket állít, amelyek kijelölik, hogy kiből válhat alkotmánybíró-jelölt. Azonban a további két eljárási lépcső során derül ki, hogy a jelöltek megfelelőek-e az alkotmány védelmét ellátó független bírói szerepkörre, vagy sem. A jelöltekről szóló döntés a képviselők politikai döntése, ezért a politikai felelősséget is ők viselik érte.

A formális jelöltállítás utáni következő eljárási szakasz a jelöltek nyilvános alkotmányügyi bizottsági meghallgatása. A nyilvános bíróválasztási eljárás azt szolgálja, hogy nyilvánvaló legyen, ki a jelölt, és miért tartja őt elfogadhatónak egy képviselő, vagy miért nem. Maga a nyílt, tartalmas eljárás teszi a döntést legitimmé, nem a képviselők végső szavazata. Az egész folyamat középponti eleme ez a szakasz, amely során az alkotmánybíró-jelöltek nézeteinek megismerésére, alkotmányjogi kérdések eldöntésére való felkészültségének vizsgálatára nyílik lehetőség. Ez az egyetlen olyan része a procedúrának, amelyben a szélesebb közvélemény tudomást szerezhet annak a személynek a világnézetéről, politikai és jogi elképzeléseiről, aki alkotmányos jogaik tartalmára döntő hatással lesz 12 éven keresztül. Az alkotmánynak csak az az eljárás felel meg, amelyben a jelöltek nézetei tartalmilag is megismerhetővé és vitathatóvá válnak, mert csak egy ilyen nyílt, a képviselők számára beleszólást engedő valódi vita tudja elfogadhatóvá tenni, megválasztása esetén, a bíró ítélkezési munkáját. E nélkül a bíróválasztás csak formalitás, jelen helyzetben ráadásul egyoldalú formalitás. A bírójelölt alkalmasságának tartalmi próbája, megismerése nélkül az Országgyűlés a jövőbeli alkotmánybíró személyéről nem tud megfontoltan és felelősséggel dönteni. A bíróválasztást a parlamenti plénum teljességének döntése zárja a kétharmados többségi döntéssel.

A kormánypártok huszonnégy órás jelölési és pár órás meghallgatási terve alapjaiban kérdőjelezi meg e folyamat komolyságát: a kormánypártok egy kétharmados szavazással egyszerűsítik az egész nyilvános bíróválasztási eljárást. Sajnos az alkotmányos eljárások kiüresítése, és a parlamenti fórumok semmibevétele már évtizedes jelenség Magyarországon, az alkotmánybíró-jelölés során több esetben is került sor olyan személyek megválasztására, akiknek nézeteiről gyakorlatilag semmit nem tudtak meg a később döntő képviselők és a közvélemény. Így a szavazópolgár sem tudja értékelni az őt képviselő politikus döntését. A mostani helyzet kritikusságát az okozza, hogy a kormánypártok a rendszerváltás alkotmányának átírásával kiiktatták az utolsó féket a jelölésből, nevezetesen az ellenzék komolyan vehető ellensúlyát. A tavalyi bíróállítás is megmutatta, hogy milyen következményekkel jár, ha a kormánypártoknak nincs politikai ellensúlya: olyan személyt választottak bírává, aki formailag sem felelt meg a törvényi előírásoknak. Így a mai helyzetben az alkotmánybíró-választásnak a nyilvános meghallgatásról szóló szakasza felértékelődik. A nyilvánosság válik a kormánypártok utolsó ellensúlyává.

A Jelentést készítő szervezeteknek nem feladatuk a jelöltek személyéről döntést hozni, így se nem támogatnak, se nem utasítanak el – a törvény formai feltételeinek megfelelő – alkotmánybíró-jelölteket. Az alábbi Jelentés információs bázist kíván nyújtani a jelöltek megítéléséhez. Arra keressük a választ, hogy kik a megnevezett jelöltek, milyen felkészültséggel bírnak, és várhatóan milyen hatással lesznek a magyar alkotmányos gyakorlat jövőjére.

Csakis a megválasztásra esélyes, tehát a kormánypárti jelöltekről alkottunk profilt. Ennek egyik oka, hogy a rendkívül szűk időkeret nem tette lehetővé, hogy minden formálisan jelöltté váló, ellenzéki pártok által jelölt személyt is megvizsgáljunk. Azonban ennél fontosabb oka a szűkítésnek, hogy a kormánypártok 2010. júniusi alkotmánymódosítása nyomán a jelölési szakasz elvesztette a jelentőségét, ott a kormánypártok nyers akarata érvényesül. A rendszerváltás alkotmánya a jelöltállításhoz a pártok konszenzusát követeli meg. Ezt az elvet két eljárási szabály tükrözte le: az egyik a jelölőbizottság összetétele (minden frakcióból egy személy), a másik pedig a kétharmados országgyűlési választási küszöb, amely lényege, hogy az ellenzéknek és a kormánypártoknak meg kell egyezniük. Tavaly június óta a kormánypártok szakítottak a többpárti jelöléssel, így a technikai akadályokat lebontották, ám a rendszerváltás alkotmányából továbbra is az ellenzéknek is bevonó bíróválasztás következik.

A kormánypártok által jelölt személyek:

Pokol Béla

1. Az Alkotmánybíróságról szóló törvény formai követelményeiknek eleget tesz-e a jelölt?

A jelölt tudományos fokozata és publikációi alapján az Alkotmánybíróságról szóló törvény és az Alkotmány feltételeinek megfelel.

2. Megfelelő-e a személy az alkotmánybírói tisztség betöltésére eddigi pályafutása alapján?

Aktív pártpolitikai szerepvállalás

A rendszerváltás után politikai tanácsadóként már 1995-től szerepelt különböző pártokban, de pártba nem lépett be. 1998–2002 között az FKGP parlamenti képviselője, az Országgyűlés

Alkotmányügyi Bizottságának elnöke, 2001-ig frakcióvezető-helyettes, a pártelnök személyes tanácsadója. 2002 óta a pártpolitikában aktívan nem vesz részt.

Közjogi nézetei

Pokol az egységes állam híve, amit brit modellként állít szembe a hatalommegosztásra épülő amerikai típusú berendezkedéssel. „A [demokratikus] hatalomgyakorlásnak ugyanis az egyik rendszere az angol modell, amely a hatalom egységén nyugszik, és a népképviselői szerv minden lényeges hatalmat egyesítve csak a demokrácia természetes hatalmi ellensúlyait (ellenzék, szabad sajtó stb.) hagyja önmagán kívül működni. A másik modell az Egyesült Államok hatalommegosztáson nyugvó rendszere, ahol egymástól független hatalmi ágak között szétosztva működik az államhatalom.”¹ A szembeállítás téves, mert azt sugallja, mintha az Egyesült Királyságban a politikai hatalom egy kézben, egy intézményben koncentrálódna, holott a fékek és ellensúlyok rendszerének egy speciális változata természetesen ott is érvényesül. Az sem igaz, másfelől, hogy a hatalommegosztó politikai berendezkedések gyenge államot eredményeznének. Pokol azt állítja, hogy a rendszerváltás alkotmánya is az egységes államot intézményesítette, csak az AB értelmezte át a hatalommegosztás elve alapján. (Ez sem igaz: bár a kifejezés nem szerepel a hatályos alkotmányban, az intézményes szerkezet egyértelmű.)

A hatalommegosztás értelmét a Jelölt nem is abban látja, hogy a politikai intézmények a hatalomkoncentráció és a hatalommal való visszaélés ellenszereként különüljenek el és ellenőrizzék egymást, hanem abban, hogy azok is a nép hatalmának a „biztosítékai” legyenek. A tiszta többségi hatalomgyakorlás, a kormányzás elégséges korlátjának tartja a parlamenti ellenzéket és a szabad sajtót. (Ugyanakkor nem tudni arról, hogy a kormányzatnak a nyilvánosság intézményeivel és fórumaival, valamint az ellenzékkel kapcsolatos hatalmi törekvései ellen bármikor is felemelte volna a szavát. Tudható viszont, hogy tőle származik az ötlet, miszerint a sajtóorgánumok nemcsak tényállítás, hanem véleményközlés okán is kötelesek legyenek biztosítani a válaszadás lehetőségét – „lex Pokol”.)

Alkotmányozás, alaptörvény

A hatályos Alkotmány szerinte mind formailag, mind tartalmilag illegitim, és az alkotmányozást a választói többség kielégítően legitimálja, népszavazásra is ezért nincs szükség. A fentiekkel összhangban tehát üdvözi az alaptörvénynek a hatalomkoncentrációra és a kormányzat ellenőrzésének gyengítésére irányuló törekvéseit, például a bírói öngazgatás szűkítését.² A jogvédő intézmények (AB, ombudsman) jogkörének szűkítésével egyetért (sőt, az elfogadott alaptörvényben foglaltaknál radikálisabb korlátozás híve: alkotmánybírák parlamenti felelősségre vonása, az alkotmányértelmezés kereteinek alkotmányban való rögzítése³). Hiányolja az alaptörvényből az eddigi alkotmánybíráskodási gyakorlat státuszának tisztázását, mert félti az alaptörvényt az AB értelmezői aktivitásától (szerinte bele kellett volna foglalni a törvénybe azt, hogy a korábbi Alkotmányt értelmező alkotmánybírói döntések az alaptörvény hatályba lépésével elvesztik hatályukat⁴).

Alapjogvédelem

¹ <http://www.mno.hu/portal/771302?searchtext=>

² http://m.hvg.hu/velemenyt/20110322_pokol_bela_alkotmany

³ http://www.fn.hu/belfold/20110218/xxi_szazadi_elemeket_varnak/

⁴ <http://www.mno.hu/portal/771302?searchtext=>, valamint

http://www.hirado.hu/Hirek/2011/03/26/11/Pokol_Bela_roid_idon_belul_gondok_lehetnek_az.aspx

Az alapjogi bíraskodás és az alapjogvédelem korszerű intézményeit és gyakorlatát Pokol meglehetősen szkeptikusan szemléli: olyan, esetleges politikai folyamatok és jelenségek következményének tartja, mint például a „befolyásos pénzügyi körök” nyomásgyakorlása, vagy a civil, polgárjogi mozgalmak agresszív érdekérvényesítése. Utóbbiak szerinte az állam „szétszaggatásában” érdekeltek, és az ilyen részérdekek érvényesítésének a következménye az AB „átpolitizáltsága” is.⁵ Ezzel a nézetével szembemegy mind a polgárjogi mozgalmakkal, mind az alapjogvédelem jelenlegi meghatározó felfogásával: ezek ugyanis a személyek erkölcsi értelemben vett egyenlőségét tűzik zászlajukra, illetve az egyenlő méltóságú személyek jogait érvényesítik a mindenkori kormányok korlátozó törekvéseivel szemben.

Az AB és az alkotmánybíraskodás szerinte nem arra való, hogy az alapjogok védelmében a törvényhozás felett ellenőrzést gyakoroljon, hanem inkább dogmatikai tanácsadója, törvényelőkészítője a parlamentnek. Az ideális alkotmánybíró Pokol szerint megfontolt pragmatista: messzemenően parlamentitörvény-barát, és csak ha konzervatív is egyben, akkor lép fel a törvényhozó esetleges aktivizmusával szemben.⁶ A kiterjesztő alkotmánybírói értelmezés elleni elméleti érvei egyébként a jogbiztonságon és a kiszámíthatóságon alapulnak (a Sólyom-bíróságnak azt veti a szemére, hogy pl. eltörölte a halálbüntetést, holott az szövegszerűen nincs benne az Alkotmányban, az élethez és emberi méltósághoz való jogból pedig szerinte nem következik a tilalom; vagy hogy úgy értelmezte az Alkotmányt, mint ami a hatalommegosztást intézményesíti, holott ez a kifejezés sem szerepel a szövegben⁷).

Az alábbi idézetből egyértelműen kiderül, hogyan képzei el Pokol Béla a parlamenti jogalkotás és az alkotmánybíraskodás dolgát: „[A jogdogmatikai konstrukcióktól] eltérni »szabad« jogalkotással – hogy csak utólag jöjjön a jogdogmatikai rendteremtés – teljesen elképzelhetetlen. Amikor néha egy törvényhozási felbuzdulásból ilyen jogdogmatikát félresöpör szabály jön létre, kaotikus jelenségek kezdenek mutatkozni az eseti jogalkalmazás folyamán. A modern törvényhozó tehát a jogdogmatika korlátai között, előzetes jogdogmatikusi végiggondolók igénybevételével képes csak új törvényeket, illetve törvénymódosításokat meghozni. *A politikai demokrácia révén szembenálló nagy társadalmi csoportok csak akkor képesek érdekeiknek megfelelően megváltoztatni radikálisabban a fennálló jogszabályokat, ha ideológiailag közelálló jogászprofesszorok és felsőbbírak által kidolgozásra kerülnek a jogdogmatikailag végiggondolt szabályozási alternatívák.*”⁸ Az alkotmánybíraskodást tehát szűk szakmai, inkább tudományos tevékenységnek tartja, a jogrend mindössze egy (feltételezett) jogtudományi konszenzus nevében gyakorolt korrekciójának. Álláspontját aztán legalább annyira vitatott nézetekkel támasztja alá, mint amennyire vitatottak az alkotmánybíraskodás mellett szóló normatív, politikai érvek. Az alkotmánybíraskodásnak azt a vitán felül magas szintjét, amit a magyar AB a rendszerváltás óta gyakorolt, azért támadja, mert túlságosan „átpolitizált”. A tudományosság álcájába bújtatott politikai felfogások azonban nem kevésbé vitathatóak, ráadásul Pokol politikai felfogása különösképp figyelemreméltó.

Egyenlőség/semlegesség

Míg a Jelölt jogtudománya védhető, és alkotmányjogi nézetei is legfeljebb extrémnek nevezhetők, a politikai erkölcsről vallott felfogása elfogadhatatlan. A magyar antidiszkriminációs törvényt (az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény) a következőképpen egészítené ki: „Ha az adott településen az előzetes

⁵ <http://www.mno.hu/portal/771302>

⁶ <http://www.mno.hu/portal/568663?searchtext=>

⁷ „Aktivista alapjogász vagy parlamenti törvénybarát? A magyar alkotmánybíraskodásról.” *Társadalmi Szemle*, 1992. 5. sz.

⁸ Jogdogmatika – Tézisek. In: *Jogdogmatika és jogelmélet*. Szerk.: Szabó Miklós. Miskolc: Bíbor Kiadó, 2007, 85. o., kiemelés tőlünk.

tapasztalatok alapján a közvéleményben meghatározott nemzeti vagy etnikai kisebbséghez tartozók esetében fokozott bünelkövetés valószínűsége vált bevetté, a magánfelek közötti viszonyban e kisebbséghez tartozók vonatkozásában az egyenlő bánásmód követelményétől az (1) bekezdés alá tartozó viszonyokban el lehet tekinteni. Amennyiben a későbbi tapasztalatok alapján a közvéleményben már nem állapítható meg a jelzett kivétel indoka, az egyenlő bánásmód követelményétől való eltérést azonnal meg kell szüntetni. Az Egyenlő Bánásmód Hatóságnak az etnikai kisebbséghez tartozás esetén a panaszok elbírálásánál mindig az érintett település közvéleményének előzetes tapasztalataiból kell kiindulnia.”⁹

Pokol álláspontja több sebből is vérzik. Először is, félreérti az egyenlő bánásmód követelményét: úgy állítja be, mint ami minden egyes emberre a semlegesség követelményét róná – holott az elsősorban arról szól, hogy az államnak, egyes szerveinek hogyan kell viszonyulniuk az emberekhez (nevezetesen egymással egyenrangú állampolgárként, minden egyéb különbségre való tekintet nélkül). Magánjellegű viszonyokban csak akkor követeli meg a törvény az egyenlő bánásmódot, amennyiben a jogviszony nyilvános jelleget ölt. Ráadásul Pokol érthetetlen módon elsiklik afölött, hogy ha egyes egyének magatartása kifogásolható is, abból a vele valamilyen tekintetben (pl. etnikai származás) egy csoportba tartozókkal szemben még semmi nem következik, az egyenlő bánásmód követelménye a legkevésbé.

Pokol azonban nemcsak az eddigi alkotmányos gyakorlattól radikálisan eltérő „egyenlőség fogalmat” használ, hanem egyenesen megnyitná a megkülönböztetés lehetőségét az előítéletes többség számára – nem kétséges, hogy a romáknak a nem-romák általi diszkriminációját törvényesítené! Azaz az állam kötelezettségét a többséghez tartozó polgárok (vélt) erkölcsi felfogásától, mások kötelességeire vonatkozó nézeteitől tenné függővé, még akkor is, ha ezek a nézetek egy civilizált társadalomban elfogadhatatlanok. Ezzel ismét csak fittyet hány arra, hogy az egyenlőség a jogok egyenlőségét jelenti, és éppen arra szolgál, hogy senki se legyen kiszolgáltatva mások privát elvárásainak.

Az egyenlőséggel szemben álló nézetét erkölcselméleti vizsgálódásokkal is alátámasztja, ahol kiemelt státuszt tulajdonít a közösségek konvencionális erkölcsének és annak az elvnek, hogy ez a „közerkölcs” – tartalmától (elfogadhatatlanságától) függetlenül – az egyénnel szemben (és az alapjogi érveléssel szemben is) védelemre méltó.¹⁰

3. Mire számíthatunk tőle mint bírótól?

Elméleti alapállásából az következik, hogy az őt jelölő párt kormányzása idején passzív lesz, nem fogja felülbírálni a törvényhozást. Az előzetes normakontroll tekintetében a „professzor” szerepében fog megjelenni, esetleges szakmai fenntartásait tanácsként fogja megfogalmazni, az utólagos normakontroll esetén pedig „törvénybarát” gyakorlatot fog folytatni. Várható viszont tőle a „történeti alkotmány vívmányainak” értelmezése.¹¹

Előfordulhat ugyan, hogy a parlament minden dogmatikai konstrukciót felrúgó szabályalkotása (visszamenőleges adóztatás?) esetén alkotmányellenességet állapít meg, de nagyobb a valószínűsége annak, hogy még az ilyen esetekben is inkább „kimagyarázza” a szabály alkotmányosságát, vagy egyszerűen teret enged a politikai érdekeknek.

---

⁹ <http://www.mno.hu/portal/730997>

¹⁰ <http://jesz.ajk.elte.hu/pokol41.html>

¹¹ <http://jesz.ajk.elte.hu/pokol43.html>

Feltenni javasolt kérdések

4. Melyek azok a kérdések, témák, amelyeknek az alkotmányügyi bizottságban fel kell vetődniük annak érdekében, hogy az Országgyűlés megfelelő döntést tudjon hozni arról, hogy a jelölt megfelelő-e az alkotmánybírói pozícióra?

- Mivel az alaptörvény nem rendezi az eddigi alkotmánybírói határozatok státuszát, a jelölt hogyan fog viszonyulni az AB esetjogához?
- Mi a véleménye az alapjogok státuszáról, és van-e szerinte olyan jog, amit a parlament nem vonhat meg az egyéntől? (Pl. büntetőeljárás garanciák alól lehet-e kivételt tenni?)
- Ha a kormányzat ellensúlya csak az ellenzék és a nyilvánosság / szabad sajtó, akkor hogyan ítéli meg az ellenzéki jogosítványok megnyirbálását, kiüresítését, az új médiaszabályozást, a média kormányzati ellenőrzésének kiterjesztését, illetve mit gondol ma a kötelező válaszadásról („lex Pokol”)? Milyen veszélyei vannak a „befolyásos üzleti körök” által támogatott „médiahatalomnak”, és milyenek a kormányzati nyomás alá helyezett médiának?
- Mi a véleménye az AB konzervatív aktivizmusáról: azokról a döntésekről, amikor az AB konzervatív és/vagy törvénybarát döntését vezeti le absztrakt, alkotmányban esetleg nem is szereplő elvekből (pl. az első bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló döntés)?
- Hogyan értelmezhető, alkalmazható azok az absztrakt elvek (hit, hűség, szeretet, gazdaságosság stb.), amelyeket az alaptörvény szerint kötelező lesz figyelembe venni az AB ítélezése során?

Szívós Mária

1. Az Alkotmánybíróságról szóló törvény formai követelményeiknek eleget tesz-e a jelölt?

Dr. Szívós Mária 29 évesen, 1978-ban szerzett jogi diplomát a József Attila Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán, a jogi szakvizsgát 1984-ben tette le. Az alkotmánybírói jelöltség formai követelménye legalább húsz év szakmai gyakorlat, ez a feltétel Dr. Szívós Mária esetében teljesül. Előbb ügyvédként dolgozott, majd 1993-ban a II. és III. kerületi bíróságon büntető ügyszakos bíró volt. Ezt követően került a Fővárosi Bíróságra, ahol előbb 2001 szeptemberétől titkárságvezető-helyettesként dolgozott, 2002 óta nyomozási bíró. A bírák nyugdíjazásának közelmúltban megváltoztatott szabályai értelmében az idei évben nyugdíjazták volna.

Szívós Mária egyúttal megbízott oktató a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Büntető Anyagi, Eljárási és Végrehajtási Jogi Tanszékén.

2. Megfelelő-e a személy az alkotmánybírói tisztség betöltésére eddigi pályafutása alapján?

A gyakorló jogász

Szívós Mária az elmúlt tíz évben nyomozási bíróként dolgozott. A nyomozási bíró nem a terhelt ártatlanságáról vagy bűnösségéről dönt. A nyomozási bírák az alapjogok közül a személyi szabadságot és a magánszférát korlátozó fontos kérdésekben döntenek, ugyanakkor kiemelendő, hogy működésük a büntető jogterületnek is csak egy rendkívül szűk részét érinti. A teljesség igénye nélkül az alábbi főbb feladatokat kell ellátnia:¹² A nyomozási bíró a kényszerintézkedésekkel kapcsolatban dönt az előzetes letartóztatás kérdésében, az ideiglenes kényszergyógykezelésről, a lakhelyelhagyási tilalomról, a házi őrizetről és a távollattartásról, az óvadékról, a közjegyzői, ügyvédi irodában és egészségügyi intézményben tartandó házkutatás elrendeléséről, a lefoglalásról. A nyomozási bíró hallgatja ki a különösen védetté nyilvánított tanút, továbbá azt a tanút, aki az életét közvetlenül veszélyeztető állapotban van. A nyomozási bíró engedélyezi a magánszféra legdrasztikusabb korlátozását jelentő titkos adatszerzést.

E helyütt rámutatunk, hogy az eddig a bírói pulpitusról alkotmánybíróvá választott személyek jogalkalmazói pályafutása eltérő képet mutat Szívós Máriaéhoz képest. Ládaby Tamás egyetemi professzor 1980-tól polgári ügyszakos megyei bírósági tanácsvezető volt a megválasztása előtt. Dr. Strausz János 1977 novemberétől a Fővárosi Bíróságon a fellebbezési tanács tagja, 1980 augusztusától büntető ügyszakos elsőfokú megyei tanácselnök volt. Dr. Solt Pál – aki egy évig alkotmánybíró volt, mielőtt a Legfelsőbb Bíróság elnöke lett volna – a Legfelsőbb Bíróságon volt polgári ügyszakos bíró.¹³

Ismeretes, hogy az új Alaptörvény által bevezetett ún. valódi alkotmányjogi panasz révén az Alkotmánybíróság a jövőben jogosult lesz felülvizsgálni alapjogsértő bírósági ítéleteket, azaz egyedi jogvitákat is el fog bírálni. Ez az új hatáskör elméletileg megalapozza, hogy a jelölés során a frakciók bírák, azon belül is olyan bírák kiválasztásában is gondolkozzanak, akik több évtizedes tapasztalattal a hátuk mögött széles körű rálátással bírnak a polgári, illetve büntető ügyszakban megjelenő alapjogi jogvitákra. Szívós Mária jelölésének azonban nyilvánvalóan nem ez a mozgatórugója. Nyomozási bíróként ugyan az egyes büntetőeljárás cselekmények foganatosítása során korlátozás alá vett alapjogokat érintő döntések meghozatalában vesz

¹² A nyomozási bíró feladatairól lásd a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 207. §-át.

¹³ http://www.mkab.hu/index.php?id=volt_tagok

részt, ez azonban – ahogyan azt említettük – az alapjogi jogviták spektrumán csak egy nagyon szűk területre enged rálátást.

Elméleti jogász munká

A jelölt alkotmányjogi felfogásáról legfeljebb sejtéseink lehetnek. Annak ellenére, hogy egyetemen tanít, egyetlen publikáció sem lelhető fel tőle mértékadó szaklapokban. Az egyetemi tanszéken található szakmai önéletrajzában sem található a jogalkalmazás vagy a jogtudomány elméleti oldalán felmerülő gondolatait írásos formában tartalmazó forrás megjelölése.¹⁴ Közel tizenegy éve dolgozik a Fővárosi Bíróságon, ám az illetékességi területén dolgozó valamennyi büntetőjogász előtt nyitva álló, Büntető Kollégium keretein belül működő „Szellemi Műhely” által biztosított publikációs lehetőséggel sem élt soha.¹⁵

Politikai függetlenség

Alkotmánybíró esetében kulcskérdés, hogy képes-e a rá nehezedő politikai nyomástól függetleníteni magát. A hivatásos bírák nem lehetnek tagjai pártnak, és politikai tevékenységet nem folytathatnak. Dr. Szívós Mária bírói működése a 2006-os zavargások során indult büntetőeljárások idején került a közérdeklődés középpontjába. Az általa vezetett tanács az első fokon eljáró bírósági döntések döntő többségét megváltoztatva szabadlábba helyezte az utcai zavargásokban részt vevő, előzetes letartóztatásba helyezett személyeket. Ennek kapcsán az Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottságának a „2002 és 2010 között és különösen 2006 őszén az állam részéről a politikai szabadságjogokkal összefüggésben elkövetett jogsértéseket” vizsgáló albizottsága 2010. szeptember 1-jén meghallgatta a bírónőt.¹⁶ Gulyás Gergely, az albizottság fideszes elnöke kiemelte, hogy „a tanácselnök asszony, mint a Fővárosi Bíróság másodfokú tanácsának elnöke, egyike volt azoknak a bírácoknak, akik másokkal szemben, akik első fokon jártak el, rendkívül pozitív szerepet játszott elsősorban az első fokon elrendelt előzetes letartóztatások elbírálásában, és a tanácselnök asszony által vezetett tanácsnak köszönhető volt az, hogy nagyon sokan néhány hét után kiszabadulhattak a jogalap nélkül elrendelt előzetes letartóztatásból”. A konkrét bírósági eljárások kapcsán fennálló nyilatkozási tilalom következtében Szívós kitérő válaszokat adott az előzetes letartóztatásokat elrendelő bírósági döntésekkel kapcsolatos jogi véleményét firtató kérdésekre, csak általánosságban beszélt az előzetes letartóztatásról.

A Fővárosi Bíróság Büntető Kollégiuma vezetése által lefolytatott vizsgálat az első- és másodfokú nyomozási bírói határozatokban foglalt eltérő döntésekre figyelemmel a következő megállapításokat tartalmazza: „[R]övid határidő alatt kellett bonyolultabb ügyekben is döntenie az első fokon eljáró nyomozási bírónak, ez a kényszerű helyzet azonban az esetek egy részében indokolatlan szabadságelvonással járó határozat meghozatalához vezetett. [...] Általánosságban megállapítható, hogy a másodfokú határozatok, különösen a kényszerintézkedések felőli döntések során részletes, tényekkel alátámasztott jogi okfejtést is tartalmaznak és kivétel nélkül kitérnek a fellebbezésben foglaltakra. Arról győződünk meg, hogy a döntések meghozatalát az ügyek alapos ismerete jellemzi, és különös gondot fordítanak a személyi szabadságot elvonó-korlátozó intézkedések meghozatalánál a terheltet megillető alkotmányos alapjogokra.”¹⁷ A nyomozási bírák által hozott végzések nem ismerhetők meg, így a tényleges döntések bemutatása nem lehetséges.

¹⁴ <http://www.jak.ppke.hu/dokutar/doc/szivosmaria.htm>

¹⁵ <http://www.fovarosi.birosag.hu/szellemimuhely/szellem.htm>

¹⁶ <http://www.parlament.hu/biz39/bizjvk39/EMB/A356/1009011.pdf> 72.-81.o

¹⁷ http://www.fovarosi.birosag.hu/szellemimuhely/a_nyomozasi_biro_eljarasa_osszefoglalo.pdf 6. o.

3. Mire számíthatunk tőle mint bírótól?

Szinte lehetetlen megítélni, hogy a jelöltől mire lehet számítani az alapjogokat érintő kérdésekben. A nyilvánosság továbbá nem tájékozódhat a tényleges ítélkezési munkája felől, mert a bírósági határozatok tárában nem szerepelnek a nyomozási bírák határozatai. Ugyanakkor a Fővárosi Bíróság másodfokú tanácsvezetőjeként kulcsfontosságú szerepet tölt be a bűnösség és ártatlanság kérdésében hozott döntést megelőző és a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedések – különös tekintettel az előzetes letartóztatás – hazai gyakorlatának alakításában. Egyöntetű az a szakmai vélekedés, hogy a kényszerintézkedések tárgyában hozott határozatok indokolásában találkozunk egyfajta automatizmussal. A legfrissebb ügyészségi statisztikai adatok szerint a fővárosban 715 ember van előzetes letartóztatásban, akik közül 248 személy már több mint 6 hónapot töltött bezárva ítélet nélkül.¹⁸ Ez a szám feltűnően magas az egyéb, szintén személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedésekhez képest: összesen 87 házi őrizet, amiből 16 tart hat hónapnál tovább; 145 lakhelyelhagyási tilalom, amelyből 30 haladja meg a féléves tartamot. Látható, hogy a bíróságok előszeretettel alkalmazzák a legsúlyosabb kényszerintézkedést. Kiemelendő, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága eddig 12 esetben marasztalta el Magyarországot, mert előzetes letartóztatással indokolatlanul korlátozta a személyi szabadságot.

Feltenni javasolt kérdések

4. Melyek azok a kérdések, témák, amelyeknek az alkotmányügyi bizottságban fel kell vetődniük annak érdekében, hogy az Országgyűlés megfelelő döntést tudjon hozni arról, hogy a jelölt megfelelő-e az alkotmánybírói pozícióra?

- Mi lehet annak a magyarázata, hogy Magyarországot 12 alkalommal marasztalta el a strasbourgi bíróság az Egyezmény 5. cikkének megsértése miatt? Ez a feltűnően magas szám a magyar jogszabályokra vagy egyedi jogalkalmazási hibákra vezethető-e vissza?
- A jelölt szerint az ún. semmisségi törvényként elhíresült, a 2006. évi őszi tömegosztatásokkal összefüggő elítélések orvoslásáról szóló 2011. évi XVI. törvény rendelkezései összeegyeztethetőek-e a hatalmi ágak szétválasztásának elvével? A büntetőeljárások keretében lefolytatott bizonyítási eljárások megalapozatlanságának törvényben való kimondása a jelölt szerint sérti-e a bírói függetlenséget?
- A jogerő intézménye, alaki és anyagi jogerőként való pontos meghatározottsága a jogállamiság részeként alkotmányos követelmény. Alkotmányos megoldásnak tartja-e, hogy a jogerőt egyedi törvényhozási aktussal áttörve változtassanak meg bírói döntéseket akár egy olyan esetben is, amikor nyilvánvaló, hogy a materiális igazságosság sérült a büntetőeljárásban?

---

¹⁸ <http://www.mklu.hu/cgi-bin/index.pl?lang=hu>

Szalay Péter

1. Az Alkotmánybíróságról szóló törvény formai követelményeiknek eleget tesz-e a jelölt?

Dr. Szalay Péter 1998 óta gyakorló ügyvéd, előtte a közigazgatásban dolgozott, illetve egyetemen oktatott. A nyilvánosság számára hozzáférhető információk alapján elsősorban sajtójogászai tevékenységéről ismert. Húsz év szakmai gyakorlattal rendelkezik, amely az Abtv. 5. § (2) bekezdése b) pontjának értelmében formailag alkalmassá teszi a tisztség betöltésére. Alkotmányjogot oktatott egyetemi szinten, és alkotmányjogi tanácsadója is volt korábbi kormányoknak. Több rövid, alkotmányjogi témájú írása is megjelent, ám ennek ellenére ő elsősorban gyakorlati jogász.

2. Megfelelő-e a személy az alkotmánybírói tisztség betöltésére eddigi pályafutása alapján?

Szalay Péterrel kapcsolatban két kiemelkedően fontos kérdés merül fel, amelyet a képviselőknek mindenféleképpen figyelembe kell venni a meghallgatáson. Az első a jelölt politikai pártatlanságának kérdése. A második az alkotmányjogi nézeteinek ismeretlensége.

Közismert, hogy a Jelölt a mai kormánypártok vezető politikusainak sajtóügyeiben látta el többek közt Orbán Viktor, Kövér László, Áder János (mind korábban a Fidesz első emberei) védelmét. Ezenkívül olyan ismert jobboldali személyiség, mint a *Heti Válasz* főszerkesztője, az első Orbán-kormány szóvivője, Boróky Gábor jogi képviselőjét is ellátta korábban.

Egy gyakorló ügyvéd nézeteit nem lehet közvetlenül azonosítani az általa képviselt ügyfelekével. A súlyos bűncselekmény elkövetésével vádolt személyt is megilleti – korlátozás nélkül – az ügyvédi védelem, és az ügyvéd nem azonosítható ügyfelével. A jogi képviselő által a perben és peren kívül tett megnyilvánulások is elsősorban az eljárással összefüggésben értelmezhetőek. Az ügyvéd azt a jogi feladatot látja el, amivel megbízták, annak a célnak érdekében cselekszik.

Két fontos szempontot kell figyelembe venni egy alkotmánybíró-jelölt ügyvéd esetén. Az ügyvéd szabadon vállal vagy utasít el klienseket. Ezért annak vizsgálata legitim szempont, hogy kiknek a képviselőjét látta el évekig a jelölt. Továbbá, az ügyvédi munkájából elsősorban közvetett következtetéseket lehet levonni a személy felkészültségére és esetenként jogfelfogására. Az amerikai Legfelső Bíróság történetének egyik kiemelkedő bíróját, Thurgood Marshall bíró évekig volt az afroamerikai polgárok egyenjogúságáért küzdő polgári jogi mozgalom jogásza. Peres ügyek sorában látott el képviselőket, amelyből nemcsak szakmai kiválósága, de progresszív jogfelfogása, alkotmányértelmezése is közismertté vált. Ez Szalay Péter jelölről nem mondható el. Mind felperesként, mind alperesként járt el befolyásos jobboldali személyiségek képviselőjeként, hol a sajtó ellen, hol az ügyfele szólása mellett érvelve. A nyilvánosság számára se idő, se nyilvános forrás nincs Szalay Péter ügyeinek alapos megismerésére, csakis a sajtóban nyilvánosságot kapott ügyekre lehet támaszkodni. Ugyanakkor az ő esetében az ügyekből, amikben eljár, elsősorban ügyvédi képességeit, szakmai felkészültségét lehet megismerni, kevésbé jogi felfogását.

Két közismertté vált ítéletre hivatkozunk, amelyben Szalay Péter járt el a Fidesz politikusainak képviselőjeként. Szalay Péter Orbán Viktor felperest képviselte Veres János alperessel szemben abban a személyiségi jogi ügyben, ami azért indult, mert a volt pénzügyminiszter azt állította, hogy a miniszterelnök, ha tehetné, az egész IMF-kölcsönt ellopná. Ez a kijelentés olyan politikai véleménynyilvánítás, ráadásul két politikus egymással szembeni ügye, amelyet a szólásszabadság egyértelműen véd. Az ügyben Orbán Viktor keresetét elutasították. A fideszes

képviselők 2007-es, Parlament előtti kordonbontásakor Szalay Péter járt el az ellenzéki képviselők jogi képviselőjeként a szabálysértési ügyben – sikeresen. A két ügyből semmilyen következtetést nem lehet levonni arra nézve, hogy a jelölt mit gondol a szólásszabadságról: egyszer egy rendkívül szűk, másszor pedig egy megkérdőjelezhetően tág szólásszabadság-értelmezés mellett állt ki ügyvédként.

Szalay Péter a mai kormánypártok vezetőinek képviselőjeként járt el több mint tíz évig, jogi képviselőként, munkadíj fejében. Fontos szempont, hogy a kormánypárt politikusai és a jelölt között nem eseti, hanem több évtizedes bizalmi viszony állt fenn. Mindez felveti azt a kérdést, hogy egzisztenciálisan lehet-e nem lekötöztetni a személy azokkal szemben, akiket alkotmánybíróként az alkotmány betartatására kell majd köteleznie.

Az Alkotmánybíróság döntéseit csak akkor fogadja el legitimnek a közvélemény, ha az egyes bírák pártatlanságát azok is elismerik, akik az egyes bírakkal ellentétes pártot preferálnak, illetve eltérő világnézetet vallanak. A kifelé megnyilvánuló pártatlanság az intézmény függetlenségének biztosítója. Szalay Péter jelölt esetén a képviselőknek többek közt ezeket a kérdéseket kell mérlegelniük. Azok a mai kormánypárti honatyák, akik igennel kívánnak szavazni a jelöltre, azok egyúttal azt is állítják, hogy politikai ellenfeleiknek, Gyurcsány Ferencnek vagy Demszky Gábornak személyes ügyvédei is pártatlanoknak minősülnének egy bíró-választási eljárásban, és megválasztásuk nem sértené az Alkotmánybíróság függetlenségét.

3. Mire számíthatunk a jelölttől mint bírótól?

Szalay Péter gyakorló ügyvédi praxisa előtt és mellett is publikált alkotmányjogi írásokat. A rendszerváltást követően egy alkotmányjogi alapismeretek segédanyagának, valamint egy politológia-tankönyv egyik fejezetének is szerzője. Ezen írások a rendszerváltást követő közjogi berendezkedésnek adják a leírását. Ismereteink szerint egy további cikket írt a személyhez fűződő jogokról, amelyben a jogterület leíró jellemzését adja egy praktizáló ügyvéd szemszögéből, különösebb értékítélet nélkül. Ám egyik írás sem ad alapot következtetések levonására a jelölt jogfelfogásáról, esetleges bírói szerepfelfogásáról.

Egy érdekesség figyelhető meg két publicisztikájában is: ez az 1989-es jogállami alkotmány új alkotmányként jellemzése, és bizonyos elismerése. 2005-ben, az *Élet és Irodalom* hasábjain megjelent cikkében védelmébe veszi a rendszerváltás alkotmányát egy új alkotmány megalkotása mellett érvelő jogász publicistával szemben. A jelenlegi kormánypártok egypárti alkotmányozása tükrében különösen érdekesek lehetnek a jelölt 2005-ben leírt szavai: „*Nem hiszem viszont, hogy megoldódnának alkotmányos problémáink pusztán azáltal, hogy »egészen gyorsan« kidolgozunk egy új alkotmányt. Valószínűleg sok alkotmány-jogtudósnak lappang az íróasztalában olyan dokumentum, amely számot tarthatna a kidolgozott alkotmány minősítésre, hovatovább alapjául szolgálhatna ennek a 119/1996. (XII. 21.) országgyűlési határozat a Magyar Köztársaság alkotmányának szabályozási elveiről. Valószínűbbnek tűnik, hogy mindaddig nem születik új alkotmány, amíg arra – a jó szándékú és akkurátus alkotmányjogászokon kívül – a társadalmi jelenségek nem mutatnak egyértelmű igényt, mert csak ennek alapján válik majd lehetővé a megkívánt minőségű konszenzus létrejötte az Országgyűlésben mandátumot szerzett politikai erők között. (...) Sokkal jobb ez így, mintha az új alkotmány megbukna elfogadásának gátjain. A közeljövő nem kecsegtet minket azzal, hogy új alkotmány szülessen – s ez esetleg így is van jól.*”¹⁹

---

¹⁹ Szalay Péter: Közjogi dilemmák a kormányalakítás körül. *Élet és Irodalom*, 2005. január 14.

Feltenni javasolt kérdések

4. Melyek azok a kérdések, témák, amelyeknek az alkotmányügyi bizottságban fel kell vetődniük annak érdekében, hogy az Országgyűlés megfelelő döntést tudjon hozni arról, hogy a jelölt megfelelő-e az alkotmánybírói pozícióra?

- A jelölt szerint az Alkotmány sajtószabadságról rendelkező klauzulájából következik-e, hogy az újságíróknak joguk van forrásaik védelméhez, ahhoz, hogy egy hatóság ne kényszerítse őket azok felfedésére?
- A magyar alkotmány alapján alkotmányosan be lehetne-e vezetni olyan szabályozást, amely a sajtóban megjelent, a közfeladatot ellátó személyeket sértő, de tényállítást nem tartalmazó tartalmakra válaszlehetőséget biztosítana?
- A tavasszal egészen rövid idő alatt meghozott új Alaptörvény és a hatályos alkotmány között miben látja a legfontosabb alkotmányjogi különbséget? Hogyan kellene viszonyulnia az Alkotmánybíróság joggyakorlatának 2012. január 1. után a korábbi AB-i határozatokhoz a jelölt szerint?
- Hogyan lehet az állam világnézeti semlegességét garantálni az új Alaptörvény preambuluma alapján? Új értelmet nyer-e az állam világnézeti semlegessége? Törvény bevezethet-e az állami fenntartású iskolákban kötelező hitoktatást az új Alaptörvény alapján?
- Az államnak az alkotmány esélyegyenlőségét előíró szakaszából származik-e olyan kötelezettsége, hogy aktív lépéseket tegyen integrált iskolarendszer kialakítására, akár azáltal is, hogy például meg kell szerveznie a településen a gyermekek mindennapi utaztatását?
- A jelölt szerint alkotmányosan megengedhető-e, hogy a közhatalom az állami segélyre rászorultakat közmunka keretében megvalósuló munkavégzésre kötelezze?
- Az új Alaptörvény élethez való jogra vonatkozó klauzulája azzal egészül ki, hogy az alapján a magzat élete fogamzásától kezdve védelemben részesül. A jelölt szerint ebből következik-e, hogy a törvényhozó a nő önrendelkezési jogát a jelenlegi szintnél nagyobb mértékben korlátozza?

Dienes-Oehm Egon

1. Az Alkotmánybíróságról szóló törvény formai követelményeiknek eleget tesz-e a jelölt?

Az alkotmánybíró-jelöltség formai kritériuma a közigazgatásban eltöltött több évtizednyi munkával, valamint a korábbi jogtanácsosi állásokkal teljesül. A közigazgatási pálya mellett egyetemeken is oktat, 1997 óta címzetes docens a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen, így a törvény másik, alternatív feltételének is megfelel a jelölt.

A jelölttel kapcsolatban megjegyezendő, hogy hatvanhat éves elmúlt, így a törvény alapján, ha szeptembertől megkezdí bírói tevékenységét, akkor a 70 éves felső korhatárra tekintettel alkotmánybírói mandátuma három és fél évre fog szólni (a tizenkét év helyett).

2. Megfelelő-e a személy az alkotmánybírói tisztség betöltésére eddigi pályafutása alapján?

A jelöltnek a korábbi helyettes államtitkári és egyéb diplomáciai állásai nem voltak olyan, párthoz köthető tevékenységek, amelyek alapján a pártpolitikai függetlenségét meg kellene kérdőjelezni.

A jelölt publikációs tevékenysége az európai integrációra, az Európai Unió intézményeire, politikáira, európai kereskedelmi jogra terjed ki. Alkotmányjogi témájú vagy európai kereskedelmi jogon, nemzetközi magánjogon kívüli írásai nem ismertek. Ám az Alkotmánybíróság munkáját komolyan segítheti az, ha különböző felkészültségű, különböző jogterületeken járatos személyek töltenek be bírói posztot.

A mai Alkotmánybíróságon kifejezetten európai kereskedelmi joggal foglalkozó személy nincsen (két nemzetközi jogász ül a testületben). Azonban ez nem véletlen, hiszen a magyar Alkotmánybíróság gyakorlatában eddig ritkán merült fel olyan eldöntendő kérdés, amely összefüggésben állt volna az európai kereskedelmi joggal. A jelöltnek az európai integrációról írt publikációiból az derül ki, hogy a folyamat mélyülését, az EU hatáskörének bővülését, föderalizálódását prognosztizálja. Ez magával fogja hozni természetesen egyre több terület európai szabályozását, amely Magyarországon is felveti a nemzeti szuverenitás transzferének kérdését. Ismert, hogy a német Alkotmánybíróság az Európai Unió működéséről szóló nemzetközi szerződés vizsgálatakor jelentős alkotmányjogi kritikát fogalmazott meg az integrációs folyamatról a nemzeti szuverenitás védelmében. Ezen túl az uniós jogszabályoknak a magyar alkotmány szemszögéből való megítélése is olyan téma, amely az Alkotmánybíróság elé kerülhet.

3. Mire számíthatunk tőle mint bírótól?

A jelölt eddigi pályafutásából, írásaiból nem derül ki semmi a tekintetben, hogy milyen elvek mentén fogja értelmezni az alkotmányt. Az országgyűlési képviselőknek minden információt a nyilvános meghallgatáson kell megtudnia a jelölről.

Feltenni javasolt kérdések

4. Melyek azok a kérdések, témák, amelyeknek az alkotmányügyi bizottságban fel kell vetődniük annak érdekében, hogy az Országgyűlés megfelelő döntést tudjon hozni arról, hogy a jelölt megfelelő-e az alkotmánybírói pozícióra?

- Jelenlegi alkotmányunkban a népszavazás tiltott tárgykörei között az szerepel, hogy nem lehet népszavazást tartani „hatályos nemzetközi szerződésből eredő kötelezettségekről”. Az új Alaptörvény e tárgykör tekintetében változás hozott: a nemzetközi szerződések elől kikerült a „hatályos” szó. Hogyan értékeli a jelölt a változást? Véleménye szerint a változásból az következik, hogy a nép a jövőben nem dönthet nemzetközi szerződés megerősítéséről sem, mint történt az például a NATO-csatlakozás esetében?
- Hogyan vélekedik az európai közösségi jog és a magyar alkotmányjog összefüggéséről olyan esetben, ha a közösségi jog a magyar alkotmány által védett alapjogot alkotmányellenesen sért? Elképzelhetőnek tartja-e, hogy a magyar AB a német AB Solange-döntésében foglaltakhoz hasonló jogelvet fogalmazzon meg e tárgyban?
- Az új Alaptörvény szerint alapjog alkotmányos érték védelme érdekében korlátozható. A jelölt szerint melyek ezek az alkotmányos értékek? Illetve e klauzula miatt semmisnek kell-e tekintenünk azt az alkotmánybírói joggyakorlatot, miszerint közérdekre hivatkozva csak kivételesen lehet alapjogot korlátozni?
- A magyar Alkotmánybírói Szövetség szóhasználatának értelmezése a jelölt szerint összhangban van-e Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségvállalásaival?
- 2012. január elsejétől az eddig követett alkotmánybírói határozatok a jelölt szerint továbbra is kötelező erejűek lesznek-e, és az AB-t a továbbiakban is kötni fogják-e ítélezése során?
- Hogyan lehet értelmezni az új Alaptörvény azon szakaszát, amely a preambulumbal és a történeti alkotmánnyal összhangban értelmezést tesz kötelezővé az alapjogok tekintetében?

Balsai István

1. Az Alkotmánybíróságról szóló törvény formai követelményeinek eleget tesz-e a jelölt?

Balsai István 1972-ben szerzett jogi diplomát. Tudományos háttérrel nem rendelkezik, az alkotmánybíróvá választhatóság formai kritériumnak való megfeleléséhez ezért az vizsgálandó, hogy rendelkezik-e a törvény által előírt legalább húszévi szakmai gyakorlattal. A törvény szerint a szakmai gyakorlatot olyan munkakörben kell letölteni, amelynek ellátásához állam- és jogtudományi végzettség szükséges. A jelölt személyes honlapján közzétett önéletrajza²⁰ szerint Balsai István nem rendelkezik húsz év szakmai gyakorlattal, ugyanis olyan munkakört, amely a törvény alapján a szakmai gyakorlatba beleszámítható, csak 1972–1990 között töltött be, amikor is ügyvédjelöltként (1972–1974), majd ügyvédként dolgozott (1974–1990). Életrajza az ezt követő időszak vonatkozásában kizárólag politikai és közéleti tevékenységről tanúskodik.

2. Megfelelő-e a személy az alkotmánybírói tisztség betöltésére eddigi pályafutása alapján?

Szakmai háttér: a politikus

Balsai rendszerváltás előtti időkre datálható ügyvédi tevékenységéről nem áll rendelkezésünkre a jelölés kapcsán értékelhető releváns információ. Jogi pályájának későbbi szakaszához kapcsolódóan pedig egyetlen megállapítást tehetünk: a jelölt az elmúlt húsz évben, tehát amióta jogállami keretek között élünk, nem dolgozott gyakorló jogászként.

Jogi jellegű tevékenység hiányában világnézetére, alkotmányjogi gondolkodására alapvetően politikai pályafutásából vonhatunk le következtetéseket. A jelölt 1990-ben lépett a politikai pályára, ekkortól – megszakítás nélkül – országgyűlési képviselő, 1990–1994 között igazságügyminiszter. Képviselői tevékenységét 2004-ig az MDF színeiben, majd fél évig függetlenként folytatta, mígnem 2005-ben csatlakozott a Fidesz frakciójához. Mind az előző, mind a mostani kormányzati ciklusban a Fidesz frakcióvezető-helyettese. 2010-ben a kormányfő miniszterelnöki megbízottá nevezte ki, akinek feladata a 2006-os zavargások idejére tehető rendőrségi túlkapások részletes kivizsgálása.

Ami Balsai István elméleti munkásságát illeti, a mérvadó szakirodalmat szinte teljességében átfogó országgyűlési könyvtári adatbázis szerint a jelölt nevéhez két darab, mindösszesen nyolcoldalnyi publikáció köthető, és e kettőből is csak az egyiknek ő a kizárólagos szerzője.²¹ 1992-ben megjelent cikkében a jelölt a kormányzat szemszögéből bírálja a Sólyom László vezette Alkotmánybíróság tevékenységét.²² Ebben az írásában Balsai azon az alapon kritizálja az alkotmányvédő testületet, hogy az határozatai meghozatala során nincs kellő tekintettel arra, hogy döntései milyen nehéz helyzetbe hozzák a Kormányt, különös tekintettel az általuk generált jogalkotási feladatokra, valamint a döntések költségvonzataira. Példaként hozza fel többek között az Alkotmánybíróság személyiség-határozatát, amelyben a testület alkotmányellenesnek találta a személyiségi jogokra nézve súlyos kockázatot jelentő, korlátozás nélkül használható, univerzális személyazonosító kódot. Balsai véleménye szerint ez a döntés „kétélűre” sikeredett. Így fogalmaz: „[n]em tagadható, hogy egy fejlett technikai eszközzel rendelkező hatalom – megfelelő garanciák hiányában – a korlátozás nélkül használt általános és egységes személyazonosító jel alapján visszaéléseket is elkövethet. Azonban ugyanazon

²⁰ http://www.balsaiistvan.fidesz.hu/index.php?id_cikk=5331

²¹ Társszerzőként került feltüntetésre a következő cikkben: Balsai István – Sándorfi György: Személyiségi jogok az átvilágítási törvényben. *Fundamentum*, 1999. 1. szám, 112–114. o.

²² Balsai István: A magyar Alkotmánybíróság a kormányzat szemszögéből. *Jogtudományi Közlöny*, 1992. 6. szám, 282–286. o.

személyi szám gyorsabb, precízebb és jelenleg olcsóbb, továbbá az állampolgárt kevésbé zaklató ügyintézés is biztosított. A szükséges átállás költségei pedig több milliárd forintba rúgnak.²³ Következésképpen, írja Balsai, az Alkotmánybíróság akkor járna el helyesen, ha az alkotmányosság követelményei mellett fokozott figyelemmel lenne a parlament munkatérhére, illetve a költségvetés teherbíró képességére, mert – ahogyan ő fogalmaz – ezeknek szempontoknak az előtérbe kerülése nagymértékben segítené a Kormány és az Országgyűlés munkáját. Az alkotmánybíráskodás itt vázolt megközelítése rendkívül aggályos, hiszen azt várja el a kormányzat ellensúlyaként működő Alkotmánybíróságtól, hogy döntéseivel lehetőleg még az alapvető jogok érvényesülése és az alkotmányosság mielőbbi helyreállítása érdekében se hozza túlzottan nehéz helyzetbe a kormányzatot. A jelölt perspektívaválasztását és következtetéseit megengedhetőbbé teszi az a körülmény, hogy a cikk igazságügyi miniszteri megbízatása (1990–1994) idején született. Könnyű ugyanis belátni, hogy a törvénytervezetek kidolgozásáért elsősorban felelős igazságügyi minisztériumnak többletmunkával, a kormányzatnak pedig általában véve és sok tekintetben kényelmetlenséggel járhat az alkotmányellenesnek talált normák alkotmánybírói megsemmisítése. Míg tehát az AB-vel szemben fent megfogalmazott elvárás a kormányzati politika oldaláról (és így annak egyik hangadója részéről) teljesen ésszerű igényként jelentkezik, az alkotmányjogi gondolkodásban csak rendkívül szigorú megszorításokkal értelmezhető és elfogadható. Ennek kapcsán alappal merül fel a kérdés: vajon több mint két évtizedes politikai pályafutást követően képes lehet-e a jelölt megszabadulni politikusi szerepfelfogása béklyójából?

Balsai alkotmányjogi ismereteiről és a kormányzati rendszerről alkotott képéről árulkodik az a cikkben megjelenő megállapítás is, miszerint „[különös eszköze az alkotmányvédelemnek] az Alkotmánybíróság, amely a hatalmi ágak kölcsönös egyensúlyát és ellenőrzését a normakontrollal, az alkotmányos alapjogok védelmével biztosítja, ugyanakkor hatáskörének korlátai folytán nem sérti a Parlament elsődlegességét”. A Jelölt megállapítása súlyos alkotmányjogi ellentmondásban szenved: aki ugyanis a parlament alkotmánybírói szerepével szembeni elsődlegességét hangsúlyozza, az az Országgyűlés korlátlan – még az Alkotmánybíróság által sem csorbítható – hatalmát ismeri el, ennél fogva éppen az alkotmánybíráskodás eszméjével helyezkedik szembe. Az Alkotmánybíróság státuszának ily módon való meghatározása a parlamenti szuverenitás elvének, a parlamenti többség mindenhatóságának az elismerését feltételezi, amely összeférhetetlen a hatalommegosztás elvén szerveződő jogállamisággal. Arra a gondolati lépcsőre, hogy a parlamenti szuverenitás eszméje valóban nem állhat messze Balsaitól, mégsem az e helyütt elemzett publikáció, sokkal inkább a jelölt nevéhez köthető politikai szerepvállalások engednek eljutni. Balsai ugyanis maga is kezdeményezője volt annak az alkotmány- és törvénymódosításnak, amely a visszamenőlegesen kivetett 98%-os különadó alkotmányellenességét kimondó határozatra adott válaszként visszametszette az AB normakontroll-hatáskörét a költségvetést érintő tárgykörökben. E módosítás nyomán az Országgyűlés lényegében korlátlan hatalmat kapott az a költségvetési tárgyú döntéshozatalban.²⁴ Ugyancsak a parlament mindenhatóságának képzetéről árulkodott a Jelölt által benyújtott „semmisségi törvénynek” keresztelt javaslat, azzal a különbséggel, hogy ez esetben a parlament felsőbbrendűségének igénye nem az Alkotmánybíróság, hanem az igazságszolgáltatási hatalmi ág vonatkozásában nyilvánult meg. A Jelölt javaslatának elfogadásával az Országgyűlés – tekintet nélkül a hatalommegosztásos államberendezkedés demokratikus követelményeire, a bíróságok igazságszolgáltatási monopóliumára, a bírói függetlenségre, továbbá a jogbiztonság elvére – arra kötelezte a bíróságokat, hogy vizsgáljanak felül egyes, már jogerősen lezárt eljárásokban született ítéleteket. Amikor az igazságszolgáltatás munkájába durván beavatkozó javaslatot bírói

²³ Uo. 285. o.

²⁴ T/1445. és T/1446. számú törvényjavaslatok.

körökben jóindulatúan „szerencsétlenek” nevezték, a Jelölt a következőképpen reagált: „*Én úgy gondolom, az a szerencsétlen, hogy ha (...) a bírósági szervezet bármilyen pozícióban lévő tagja a törvényhozás folyamatába ily módon kíván befolyást szerezni.*” Az említett javaslatok sokat elárulnak arról, hogy a Jelölt hogyan gondolkodik egyrészt az Alkotmánybíróság politikai szerepfelfogásáról, másrészt a hatalomegység kialakulásának megakadályozását szolgáló alkotmányos fékek és ellensúlyok rendszeréről.

2. Megfelelő-e a személy az alkotmánybírói tisztség betöltésére eddigi pályafutása alapján?

Politikai függetlenség – Összeférhetetlenség

Tekintettel arra, hogy az alkotmánybírói megbízatással összeegyeztethetetlen minden más állami, önkormányzati, társadalmi, politikai vagy gazdasági tisztség és megbízatás, alkotmánybíróvá választása esetén Balsai nyilvánvalóan lemondana országgyűlési képviselői mandátumáról és egyéb tisztségeiről. A lemondással az alkotmánybírói megbízatással jogi értelemben vett összeférhetlensége megszűnne. (Megjegyezzük, hogy a választhatóság kizáró okai között az Alkotmánybíróságról szóló törvény 5. § (3) bekezdése meglehetősen szerencsétlenül fogalmaz, amikor az alkotmánybíróvá választható személyek közül azokat kizárja, akik a választást megelőző négy évben valamely párt alkalmazásában álltak, de nem rendeli alkalmazni ugyanezt a kizárást a pártok megbízott tisztségviselőire.)

A törvényben előírt összeférhetlenségi okok megszüntetése ugyanakkor nem jelenti, hogy Balsai esetében ne állna fenn politikai és morális értelemben vett összeférhetlenség, méghozzá számos vonatkozásban. Mindenekelőtt számon tartandó, hogy a jelölt politikusként befutott pályáíve, így többek között frakcióvezetői megbízatása és miniszterelnöki megbízotti státusza, de még alkotmánybíróvá jelölése is egyértelműen azt igazolja, hogy Balsai István hosszú ideje Orbán Viktor Fidesz-pártelnök és miniszterelnök egyik legfőbb bizalmasa. Egy ilyen jellegű bizalmi viszony a maga természeténél fogva megkérdőjelezi, hogy annak szereplői valaha is függetlenedni tudnak egymástól. Balsainak ahhoz, hogy alkotmánybíró legyen, nemcsak ezt a bizalmi viszonyt kellene felszámolnia, de feltételezhetően meg kellene hasonulnia önmagával is: az alkotmányosság őreként számos esetben szembe kellene helyezkednie azzal a pártpolitikával, amelynek maga is alakítója és meghatározó képviselője volt az elmúlt időkben.

Rámutatnánk itt arra is, hogy húsz éve fennálló, folyamatos képviselői megbízatása folytán Balsai a rendszerváltást követően elfogadott valamennyi törvény megalkotásában részt vett, ezek közül számos törvény kezdeményezője volt. Ebből kifolyólag alkotmánybíróvá válása esetén alig találkozhatna olyan megtámadott rendelkezéssel, amelyhez személye semmilyen szálon nem kötődik. Az Alkotmánybíróságról szóló törvény értelmében az AB elnökének ugyan lehetősége lenne kezdeményezni annak az alkotmánybírónak az eljárásból való kizárását, akitől az ügynek a tárgyilagos megítélése valamilyen okból nem várható, a gyakorlatban erre nem került még sor, ilyen ok felmerülése esetén az alkotmánybírák rendszerint azzal az ügyrendben található felhatalmazással élnek, amely ilyen esetben megengedi a döntéshozataltól való tartózkodást.²⁵ A példa kedvéért említjük, hogy mind Kukorelli István, mind Bihari Mihály „kizárta magát” a 25/1999. (VII. 7.) AB-határozathoz vezető eljárásból. Kukorelli azért jelezte elfogultságát, mert az Országos Választási Bizottság elnökeként részt vett az eljárás tárgyát képező OVB-határozat meghozatalában, Bihari pedig azért, mert szerepet játszott a korabeli jogalkotási folyamatban. Kijelenthetjük, hogy a hatalommegosztás és a pártatlanság követelménye egyértelműen azt kívánná meg a Jelöltől, hogy megválasztása esetén

²⁵ 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat 50. § (2) bekezdés.

tartózkodjon az olyan támadott jogszabályok alkotmányosságának elbírálásától, amelynek megalkotásában valamilyen formában maga is részt vett. Ennél fogva Balsai az eljárások igen magas százalékában maradna ki a döntéshozatalból. Mindehhez fontos adalék, hogy az új Alaptörvényben bevezetett valódi alkotmányjogi panasz, amely konkrét ügyek elbírálásának jogkörével ruházta fel a testületet, a konkrét ügyből való bírókizárás szabályai is új értelmet nyernek. A jelenleg még csak kizárólag jogszabályok felülvizsgálatával foglalkozó testület esetében megengedhető, hogy az eljárásból kizárásra csak abban a formában kerüljön sor, ha az alkotmánybíró saját maga tartózkodik a döntéshozattól – ahogyan ez a jelenlegi gyakorlatban megvalósul. Egészen más lesz a helyzet azonban akkor, amikor az AB az egyes személyek alapvető jogait érintő egyedi jogvitákat is megítél majd, ebben az esetben ugyanis a pártatlan bíráskodás követelménye megköveteli majd, hogy a polgári, illetve a büntetőeljárás résztvevői is kezdeményezhessék az elfogultnak tartott a bíró kizárását. Feltéve, de nem megengedve, hogy Balsai nem mutatna kellő mértéktartást saját elfogultsága esetén, nagy valószínűséggel állíthatjuk, hogy számtalanszor kerülne sor a Jelölt eljárásból való kizárására irányuló kérelem benyújtására.

3. Mire számíthatunk tőle mint bírótól?

A 2. pontban kifejtettek mellett a jelölés kapcsán eleget nem hangsúlyozható körülmény, hogy Balsai István a rendszerváltás óta nem gyakorolja a hivatását, azaz amióta Magyarország demokratikus jogállamként működik, azóta Balsai jogi jellegű tevékenységet nem végzett. Mindez alappal veti fel a kérdést, hogy vajon a jelölt jogfelfogása mennyiben őrzi a pártállami rezsim nyomait, és a rendszerváltás óta eltelt időszakban mennyiben tudta magáévá tenni az elmúlt húsz év alkotmánybírói gyakorlatából kikristályosodó alapjogi dogmatikát és gondolkodásmódot. Politikai pályája, különösen az elmúlt évre tehető politikai szerepvállalásai (így többek között az általa jegyzett semmisségi törvényjavaslat, valamint az Alkotmánybíróság hatáskörét korlátozó alkotmánymódosítás – lásd 2. pont) nemegyszer idézték a rendszerváltással megtagadott, az Országgyűlés mindenhatóságát elismerő sztálinista alkotmánykonceptiót.

Balsai politikai megmozdulásai következtetéseket engednek mind a szólásszabadság határaitól, mind az alkotmányos büntetőjogról vallott nézeteire is. Balsai legutóbbi megnyilvánulásai közé tartozik ti. a büntető törvénykönyv,²⁶ valamint a büntetőeljárásról szóló törvény²⁷ szigorítását kezdeményező törvényjavaslat. A még júniusban megszavazott Btk.-módosítás amellet, hogy az egyéniesített és tetterányos büntetés kiszabás követelményére tekintet nélkül bevezette a „három dobás” elvét, a gyűlölködő beszéd tartalomalapú korlátozásának kereteit is kiterjesztette, amikor a nemzetiszocialista és kommunista rendszerek által elkövetett népiirtás és más, emberiség elleni cselekmények tényének a nagy nyilvánosság előtt történő tagadását rendelte büntetni. A büntetőeljárás törvényt szigorító, napokban előterjesztett és szintén Balsai által jegyzett módosítási javaslat pedig bizonyos bűncselekmények elkövetésének gyanúja esetén 72 órától 120 órára emelné az őrizetbe vétel maximális időtartamát, és az elkövetőt az első 48 (jelenlegi állás szerint már csak 24) órában megfosztaná a védelemhez való jogától. A javaslat nyíltan kikezdi az alkotmányos büntetőjog alapjait, ami zavarba ejtő fordulatot jelent a jelölt alkotmányjogi gondolkodásában, figyelembe véve, hogy a rendszerváltás után felállt első Kormány igazságügy-miniszterként az ő feladatkörébe tartozott a szocialista büntető-jogpolitika

---

²⁶ T/25. számú törvényjavaslat.

²⁷ T/3522. számú törvényjavaslat.

elveinek és eszközeinek felszámolása és a jogállami követelményeknek megfelelő büntető igazságszolgáltatás kiépítése.²⁸

Feltenni javasolt kérdések

4. Melyek azok a kérdések, témák, amiket az alkotmányügyi bizottságban fel kell vetődnie annak érdekében, hogy az Országgyűlés megfelelő döntést tudjon hozni arról, hogy a jelölt megfelelő-e az alkotmánybírói pozícióra?

Balsai szakmai hátterére, a vele kapcsolatos összeférhetlenségi aggályokra és alkotmányjogi felfogására tekintettel az alábbi kérdéseket javasoljuk feltenni meghallgatásán:

- A jelölt mindeddig nem jelezte, hogy tudomása szerint ne tenne eleget az alkotmánybíróvá válás törvényben előírt formai kritériumainak. Figyelembe véve, hogy önéletrajza tanúsága szerint csak 18 évig töltött be olyan munkakört, amely állam- és jogtudományi végzettséget feltételez, mégis mikorra teszi a formai feltétel teljesüléséhez hiányzó két évi szakmai gyakorlatot?
- A hatalommegosztás és a pártatlanság követelményének érvényesülése érdekében megválasztása esetén várható-e, hogy alkotmánybíróként tartózkodni fog az eljárásban való részvételtől mindazon jogszabályok alkotmányossági szempontú felülvizsgálata során, amelyek megalkotásában valamilyen formában szerepet játszott?
- Sérül-e a jelölt szerint az egyének jogait az állammal szemben védő garanciális rendelkezések és a korrupciós bűncselekmények hatékony üldözéséhez kapcsolódó társadalmi elvárás közötti alkotmányos egyensúly abban az esetben, ha az állam bizonyos kormánytisztviselői, közalkalmazotti jogviszony létesítésének és fenntartásának feltételül szabja a titkosszolgálati eszközökkel való megfigyeléshez adott beleegyezést?
- Ismeretes, hogy a strasbourgi emberi jogi bíróság a vörös csillag viseléséért elítélt Vajnai Attila ügyében elmarasztalta Magyarországot az Egyezmény 10. cikkének megsértése miatt. A jogalkotó ugyanakkor a döntés hatására sem helyezte hatályon kívül a tiltott önkényuralmi jelképek viselésére vonatkozó büntető törvénykönyvi tényállást, amelyet korábban a magyar AB is összeegyeztethetőnek vélt az Alkotmánnyal. Ha valódi alkotmányjogi panasz-eljárásban kellene felülvizsgálnia olyan bírósági ítéletet, amely a terhelt bűnösségét Vajnaihoz hasonlóan megállapítja a Btk. 269/B. §-a szerint, milyen döntést hozna?
- A jelölt szerint hogyan értelmezendő az új Alaptörvény N. szakaszának az a bekezdése, amely szerint az Alkotmánybíróság feladata ellátása során köteles tiszteletben tartani a kiegyensúlyozott, átlátható és fenntartható költségvetési gazdálkodás elvét? Ezek az elvek megelőzik az alkotmányosság követelményét, azzal egyenrangúak, vagy csak kiegészítő elvként értelmezendők?

---

²⁸ „... a büntetőpolitika mai feladatai közül a hatékony bűnüldözés és a büntetőjogi felelősségre vonás a legfontosabb...” Balsai István, az 1990-1994 közötti kormányzati ciklus igazságügy-minisztere válaszolt kérdéseinkre. *Belügyi Szemle*, 2003. 1–12. szám, 5. o.